

tisztább és demokratikusabb legyen, elkezdtük a belülről való építkezést. A lélektől-lélelig tisztaságának kimunkálását. Módszerében változatlanul folytattuk tovább a bevált hagyományt: az első napi közös ismerkedőjátékokat, a 10 napos együttélés szabályainak közös kimunkálását, a problémák nyilvános megvitatását, a demokrati- kus légkör kialakítását.

A műhelyekben a színjátások a Sztanyiszlavszkij módszert alkalmazták előszeretettel, a drámapedagógusok és a szociodramások az ön- és társismereti szituációs játékokat.

A tábor strukturája arra is lehetőséget adott, hogy miközben a szekciók a maguk műhelyében elmélyülten dolgoztak a maguk által meghatározott problémakörön, a táborszintű munkában, kiléptek a zárt körből és megtanulták a másik szekció szemével is látni, gondolkodni. Megtanulhatták a másik személy érdekeszámítását is. Megtanulták, hogy *mennyire tágítható a körülöttünk le- vő világ, amelyben ha nem tudjuk saját értékünket el- veszhetünk a pillanatnyi érdekek kerestüzeiben.*

Megtanulhatták mi a művészet, a művész, a pedagógus s a közéletiséget vállaló állampolgár szerepe az önálló gondolkodás kialakításában s hogy merjük felvállalni önmagunkat. S nem utolsó szempont, hogy ez a módszer elősegítette az azonos hullámhosszra való ráhangolást s a középiskolás diákok és pedagógusok nem szembenálló generációs ellenfelekként viselkedtek, hanem egymás problémáját jobban megértő közösséggé tudtak válni.

Utolsó este a három szekció a fent leírt gondolatiság mentén mutatta be a műhelymunka eredményeit. Erre az alkalomra a település vezetőit és a lakúkat is meghívtuk, kik is jöttek.

Többen úgy éreztük akkor, hogy igaza volt Németh Lászlónak mikor ezt írta:

„A jövő iskolája inkább olyan benyomást kelt, mint a realista színpad: a néző azt hiszi, egy darab valóságos, véletlen életet lesett meg, mindennapi emberek társalgását, s csak fokról-fokra jön rá, hogy ezt az életdarabot magasabb cél szerint választották és pre- parálták ki véletlenei mögött, szimbólumok rögzít- tük a szabályszerűt, szereplői mögött egy-egy szét- nyíló életsáv van, mellyel a világ egy-egy aspektusa jön be az egyszerű szobába.”

Így alakult ki az a project, amit 1993-ban Bükkszentke- reszten valósítottunk meg először, majd 1994-ben Gyulán egy 75 fős táborban, melynek az alábbi volt a végső, letisztult összegzett kiírása.

Fő cél:

a/ A személyiség- és tehetségfejlesztés dramatikus esz- közök segítségével.

b/ A társadalmi viszonyrendszerek felismerése, elemzé- se.

Ezen belül:

1. **Színjátászó szekció:**

Szekcióvezető: HODU JÓZSEF, a Békés megyei Jókai Színház művésze.

a/ A színjátászó képesség fejlesztése, improvizáció, kon- centráció, különböző karakterek fejlesztése.

b/ Csoport aktivitás és dinamika fejlesztése, dramatikus és zenei eszközök segítségével.

Olyan középiskolás, főiskolás korú fiatalokat várunk, akik a színjátászás elemeivel szeretnének megismerkedni.

2. **Drámapedagógiai szekció:**

Szekcióvezető: KOVÁCS ANDRÁSNE, a Magyar Drá- mapedagógiai Társaság országos oktatási bizottságának tagja.

a/ A kölcsönös megértésen keresztül való tanítás és an- nak metodikai alapjai.

b/ Metakommunikáció, empátia, tolerancia, bizalomépít- és.

c/ Csoportos aktivitás és dinamika fejlesztése dramati- kus és zenei eszközök segítségével. Olyan pedagógusok részvételét várjuk, akiket vonza a dráma eszközrendszeré- vel történő nevelés.

3. **Szociodráma szekció:**

Vezető: FABULYA LÁSZLÓNÉ, az Európai Drámape- dagógiai Társaság tagja.

a/ A társadalmi problémák iránti érzékenység fejleszté- se.

b/ A társadalmi és csoport-problémák felismerése, anali- zálása, problématérkép készítése. Az önkormányzatiság gyakorlása.

c/ A kommunikációs és improvizációs készség fejleszté- se. Olyan középiskolás, főiskolás korú fiatalokat várunk, akiket érdekel a társadalomkutatás, s nem zárkoznak el a helyszínen tapasztalt problémák művészi eszközökkel történő feldolgozásától sem (színjátászás, irodalom).

Vendégtanárok: PÁL TAMÁS szociológus, valamint FRANCES KAY és NICO BROWN Írországból, kik a ritmus, zene, koncentráció és bizalomépítés elismert szakemberei.

Táborunkban 30 határon túli magyar pedagógus és diák is részt vett Romániából és Szerbiából s két romániai román diák. Sajnos a kárpátaljaiak csak ígérték jövetelü- ket, ám annyi pénzük sem volt, hogy megelőlegezzék út- jukat. Európa keleti illetve nyugati végének közelítésére Írországból hívtunk egy ott élő angol művészházaspárt is, kik úgy nyilatkoztak, hogy számukra is élmény volt ebben a táborban dolgozni.

Fabulya Lászlóné

Erdélyi főiskolások drámapedagógiai tanfolyama Nagykörös, 1994. június 26 — július 3-ig.

A meghívó szövege, melyet a tanfolyam résztvevői megkaptak, rögzíti, a drámapedagógia szerepéről, funk- ciójáról vallott nézeteimet is. Ennek szellemében tervez- tem meg a kurzust, ezért is közlök a meghívóból részlete- ket.

A drámapedagógiáról

A drámapedagógia a reformpedagógiai irányzatokon bel- lül olyan szemlélet és módszer, amelyet nevezhetünk de- mokratikusnak, mellérendelőnek, kreatívnek, személyi-

ségközpontúnak, cselekvésre, játékoságra, improvizá- cióra épülőnek, amely a gyermek és felnőtt szerepjátzó hajlamára támaszkodik, a kettős tudatra. Mint ilyen ki- válóan alkalmas közösségen belüli személyiségfejlesztő tevékenységre és a nevelést fontosnak tartó oktatásra. Helye van tehát a korszerű óvodai nevelésben és az álta- lános iskola alsó tagozatán, itt állandó jelleggel, később osztályfőnöki órákon, az irodalom, a nyelvek és a törté- nelem tanításában. Kiválóan hasznosítható klubokban,

táborozásokon, közösségi összejöveteleken. Segíti a színjátszó rendezést és a dramaturgiai munkát is.

A tanfolyam funkciójáról

Fontosnak tetszenék, ha a drámapedagógia az angolszász országokhoz és Magyarországhoz hasonlóan bekerülne a pedagógusképző főiskolák képzési programjába. Ezzel a határon túli magyar pedagógusképzése tekintetben is bekapcsolódnék a hazai-európai vérkeringésbe. Magyarországon a drámapedagógia húsz éve, hogy jelen van, mód nyílnék tehát a tapasztalatok átadására és a magyarba oltott angolszász metodika alapszintű elsajátítására.

A tanfolyamot a Magyar Drámapedagógiai Társaság, az Anyanyelvi Konferencia és a Nagykőrösi Református Tanítóképző Főiskola közösen hirdette meg, anyagilag az utóbbi kettő finanszírozta.

Sakik eljöttek 23-an, tanítóképzős hallgatók Marosvásárhelyről, Kolozsvárról, Nagyváradról érkeztek.

A határon túliakkal egy közösségben lenni, velük dolgozni, hozzájuk szólni megduplázott felelősség. Tudni, hogy ők másként vannak a világban, mint mi itthon, a kisebbségi lét sajátos terheit viselendő. (Kimondatlanul is büntudatom van velük kapcsolatban; rám nem nehezedik többletsúly, azért, mert magyarnak születtem.)

Amit a velük eltöltött idő alatt éreztem: erősebb az alattvalói tudatuk, mint a hazai fiataloknak, s ez nemcsak gondolkodásukban, de az interakciókban is érzékelhető. A poros iskolai hagyományok mintha jobban élnének náluk. A tanár-diák viszonyból is kitépszik ez. A családon belüli függőség (matriarchális) is nagyobb. Ennek nyoma tapasztalható mindennapi létezésükben. (Az improvizációk során az életjátékokban, mindez napvilágra került.) Nem erényük a pontosság, mint fogalmazott egyikük, ez már náluk keleti hatás. Ugyanakkor megélik a megbánást is, noha ez utóbbtól mit sem változik az említett gyarlóság. A mi fiataljainknál is jobban vágyódnak a jó szóra, a partnerségre s a testmég közösségi létre.

A tanfolyam utolsó napján írásbeli kérdéseket kaptak, hogy azokra válaszoljanak, név nélkül, ha gondolják. Ezekből nyújtok át mondatokat. Arra a kérdésre, hogy *milyennek tartották a tanfolyam szellemiségét, ezt válaszolták.*

- A tanfolyamot nyílt, őszinte, vitatkozó, feszes munkaszellelem uralta.
- A tanfolyam liberális szellemiségben zajlott le. Mindenki szabadon megnyilvánulhatott, nem kellett feszélyezni magunkat.
- Nem számítottam ilyen nyílt, közvetlen együttlétre.
- Laza és szabad volt.
- A tanfolyam szellemiségét demokratikusnak tartottam.
- Számunkra nagyon jó érzés volt ebben a légkörben dolgozni, mivel ez számunkra szokatlan.

Miben látja a drámapedagógia szellemének lényegét?

- Nagyon fontosnak tartom, hogy elmondjam, hogy ez a fajta tevékenység teljesen feloldotta a gátlásaimat. Eddig még soha nem szerepeltem közönség előtt, nem

vettem részt játékokban. De most minden stressz nélkül játszottam.

- Fontos, hogy tudjuk megérteni, vannak más típusú emberek is, mint mi.
- A drámapedagógia személyiségfejlesztő szemlélete segít abban, hogy nyitott, alkotó emberré váljunk. A régi diktaforikus szemléletnek az volt a célja, hogy az embereket orruknál fogva vezethessék. A drámapedagógia viszont egy demokratikus állam nevelési rendszerének lehet az alapja.
- Nagyszerűnek találom ezt a szemléletet, mert a tanár és diák viszonya nyílt, ők itt egyenrangú partnerek, akik gondolataikat szabadon kicserélhetik.

Gondol-e az otthoni alkalmazására?

- Igen. Tulajdonképpen mindig zavart, hogy a tanítók és tanárok legnagyobb része arra kíváncsi, mit nem tud a tanuló. Hogy a jegy mindig fontosabb, mint az ember.
- Mindenképpen alkalmazni próbálom az itt tanultakat, eléggé „megfertőződtem”. Folytatnom kell.
- Gondolok rá, hogy alkalmazom, de félek is, hogy engedékeny természetem miatt a gyerekek a fejemre nőnek.
- Szívesen alkalmaznám, de nagyon nehéz az a közeg, amelyben tanítanifogok. Acsaládban talán még könnyebb.
- Gyakorló óráimon már eddig is próbálgattam, én ugyanis már tavaly is voltam a Tibor bácsi táborában Tiszasason.

Fotomosnak tartaná-e, hogy a módszer meghonosodjék Erdélyben?

- Nagyon fontos lenne, u.i. nálunk szinte kizárólagosan csak a hagyományos módszerek élnek. Ideje volna már változtatni.
- Fellázítaná az ottani fiatalság merevségét, könnyebb lenne a kapcsolatteremtés az emberek között, és normális tanár-diák viszony alakulna ki.
- Fontosnak tartom, mert segítene bennünket, hogy magyarságunkban megmaradjunk. Abban, hogy ne legyünk identitás-zavarban szenvedő emberek; olyanok legyünk, hogy minden helyzetben meg tudjuk állni a helyünket.
- Nemcsak az volna a jó, ha Erdélyben népszerűsödne ez a módszer, hanem az, hogyha egész Romániában elterjedne ez a szemlélet.

Megkérdeztem azt is, mit javasolnának, *hogyan lehetne a drámapedagógiát hatékonyabban népszerűsíteni náluk?* Azt javasolták, hogy vegyük fel a kapcsolatot a pedagógusokat irányító szervezetekkel, a tanítóképző főiskolákat irányítókkal, az általunk meghirdetett tanfolyamokra fiatal hallgatókon kívül hívjuk meg a tanárokat is, hogy együtt vehessenek részt a gyakorlatokban. Fontosnak tartanak, hogy hozzájuthassanak a szakirodalomhoz is. És hogy kapcsolatuk állandósuljon a drámapedagógiával, beléptek a Magyar Drámapedagógiai Társaságba.

Debreczeni Tibor